

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңа!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 135 (10732)

1978 чыдаың июнь 9, пятница

1975 чылда үндөлдөтүлгөсү

Өртүө 2 нөс.

ТАРАА ХҮЛЭЭП АЛЫРЫНГА БЕЛЕН

Чаа дүжүттүң тарааһың хулаһы амырыңа белеткел амырдыр. Донда доостун турар. Спецназистерниң саанаһың езугаар алдырга холкоотар, сохтоотар дөрт миллион тоннадан эвээш өзүс тарааһың амыр. Элеваторларда, тараа хулаһың амыр черлерде дөрт-хөрекселдерин септээн, оруктарын, тараа арыглар, кургадыр механик-амнерин белеткөөн.

Л. И. Брежнев биле Швецияның хааны Карл XVI Густавтың ужуражышкыны

СЭКП Төп Комитетинин Чингине секретары, СССР-нин Дээди Совединин Президиумунун Даргазы Л. И. Брежнев Швецияның хааны Карл XVI Густав-биле июнь 7-де Кремльге ужурашкан, ол абаның аян-чоруун кылган, Совет Эвэлелинде келген.

НААДЫМГА УТКУШТУР

ЭРЕСТИГ АЖЫЛДААННАР

«Малчы» совхозтун № 1-хойжу бригадасы (бригадирин Баргы көдөө Совединиң депутаты Х. Салчак) —хойжу бригадалар аразында калбарган социалисттер чарышса иденкейиг киришкен, эртен кваттада ийгиңи чери өлөп, диллом болгаш эрестиг белеткер-биле шавнаткан.

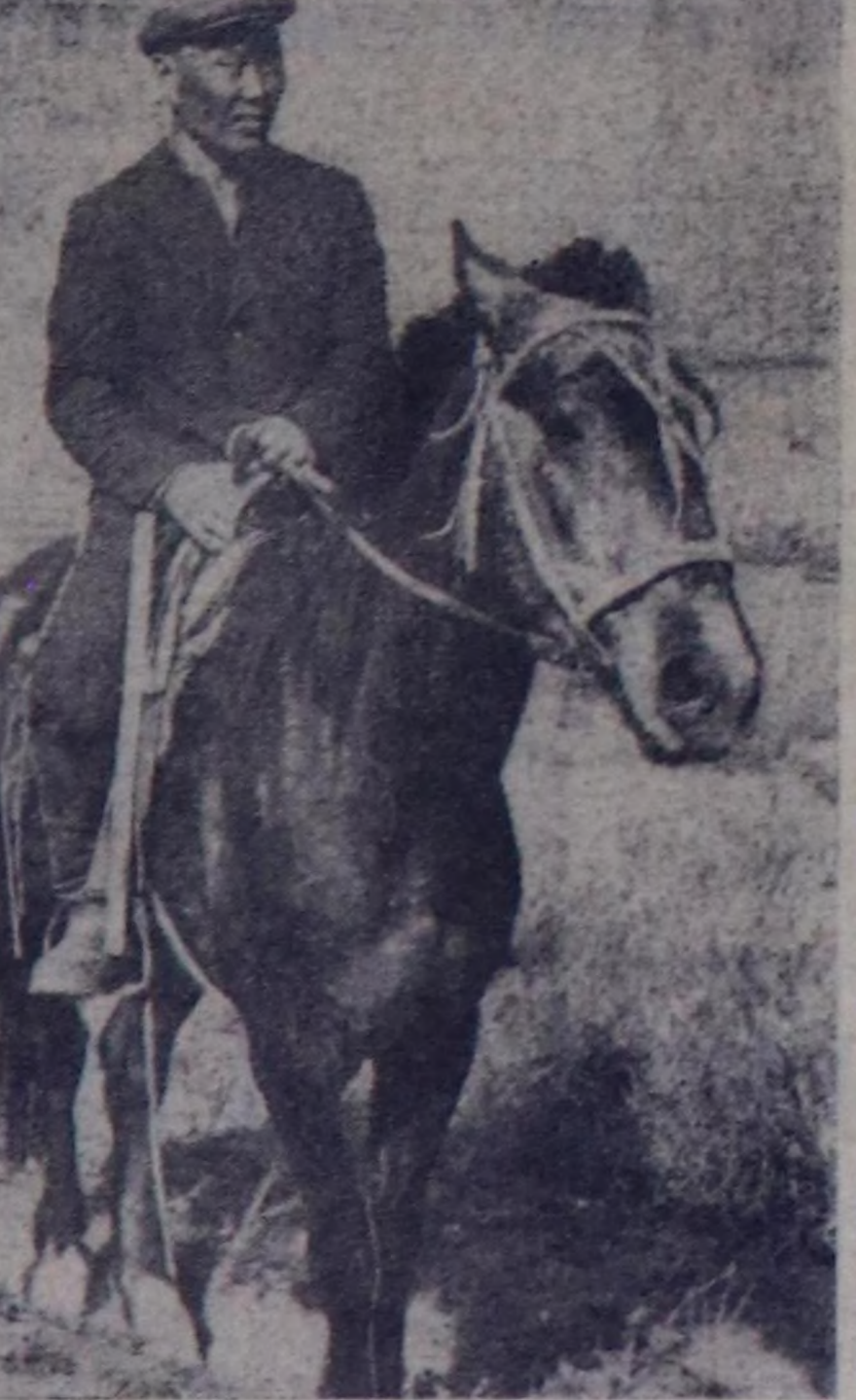
ЧАРЫШТЫҢ ТИЛЕКЧИЛЕРИ

СЭКП Уулу-Хем райкомунун бөрюү, улуг леуаттарынын район Совединин күөккөөн, көдөө амыр-агыг амырдыкчыларын профсоюз район болгаш ВЛКСМ район комитетинде майнын сөөлүгү өң хонуунда сүт-баран фермаларыннын аразында социалисттер чарышты тундөлөрин чугааладыр көргөн.

БЕЛЕТКЕЛ КАНДЫГЫЛ?

Мал ажылдагыларга база бир харысалгалыг чугула кылдыр — хой кырдыр үө көлгөн. Ову кыска хуусада эртерирер, хойдан дүштү чидир чокка амыр төлөдө, айна белеткелди баш бурунгаар кылалчалыг чорудары чугула.

Белеткел кандыгыл? Иңчээлээк үстүде алаамың салбарларга хой чугура септелген кыска хуусада бузуу, ийде доккаарлар болгаш өскө-дө доккаар хөреселдерин ийде-ийде ортамысалык чыктылар.

Федор Салчаквич Бадарчы Би-Хем районунуң «Саян» совхозунуң Сесеринг салбырында ам үш чыл ажыр хойнулап ажылдап турар. Оң надарган көданы чыл буруле хур кыштап, чаш телу өнча-мөндө догруп келген.

Мурнакчы малчын ону беш чылдың шалычы үшкү чылыңың кыштагашкынын база чедишиниң эртеринг болгаш амыг үдөс хоюн эки өдөр-белчириң черде чайлагалдып турар.

Ф. Бадарчы малчыннарнык удавас болуп улуг байырлары — республика Наадымынга кириңир эрге дээш социалисттер чарышса иденкейиг кириңип, улам күмөнишинкин ажилдап турар.

ЧУРУНТА: Ф. БАДАРЧЫ.

А. МЕЛЬНИКОВТУҢ ФОТОСУ.

Март 21-де үдөг «Шың солунда» хоочун тудугу Чудум-оол. Доктакың «Шак-үевиң үнеси» деп тудуң соңурун номчудум. Ук чүдө мончуг чугула айтырыгың көдүрүп турар-дыр. Бо айтырыга хамараштыр тудуң-жу, бригадир эң-өрдөр санаңың бижиги турарын база номчудум.

Март 21-де үдөг «Шың солунда» хоочун тудугу Чудум-оол. Доктакың «Шак-үевиң үнеси» деп тудуң соңурун номчудум. Ук чүдө мончуг чугула айтырыгың көдүрүп турар-дыр. Бо айтырыга хамараштыр тудуң-жу, бригадир эң-өрдөр санаңың бижиги турарын база номчудум.

Ажылдың шынарны экижидер дөш доккадык күштедирерине Коммунист партия бисти кыйгырын турар. Иңчанга бистер, коммунисттер, ошаншан амырдыкчылар үчүстөгү бүрүтүгө амырдыкчы шынарды кылдыр кылдыр дөш негеделиң, бот-халыкыңа алдыр болуруң утас уауруң бис.

А. Н. КОСЫГИННИҢ ИВАНОВОГА ЧОРУП ТУРГАНЫ

ИВАНОВО. СЭКП ТК-ның Политбюро кезагуну, СССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косыгин июнь 7-де Иваново хоорайның болгаш областык ажылчы чоңарынын амырлар-чуртталганы-биле таныжып хуураң.

Фурманова СССР-нин 50 чылы аттыг аргы-пес фабрикасында чөдө бөргө аргычы Л. А. Куликова эң А. Н. Косыгине чуректин ханымында байыр чедирген. Л. А. Куликова болуңу хууда беш чыл пазаны бөс чылдың май 13-ке чөдө хуураңдык. Пес-таанычылар дугайында үрүлүчү санын салып, оларныкы ажылдарыннын бөдөлгөн болгаш амырлар-чуртталганы экижидер турары дөш ажылчыларын четтирдийди деп сөстөр СЭКП Төп Комитетинде болгаш СЭКП ТК-ның Чингине секретары, СССР-нин Дээди Совединин Президиумунун Даргазы эң Л. И. Брежневтиң шуут болуңга дамчыларын ол аргычы кыс дүйөң.

А. Н. Косыгин Ивановоң Март 8 аттыг пес фабрикасында база чораш, Бурун автоматтык пес-тааны бугуругезин чурттуң пес-тааны улетпуртуң бир-ле дугаарында мыйла чурттуң турар, ону чижек кылгаш, пес-тааны улетпуртуң техникниң чаарылгалары боттандырар. Ол коллективниң чедишинин А. Н. Косыгин беди-биле үндөң.

Шуй районунуң Арсений аттыг колхозунга баргаш, А. Н. Косыгин чери сайырады ажылдап ажылдарыннын хемег-леринин комплексини-биле танышкан.

Ивановога чөруп турганынын үезинде А. Н. Косыгин В. И. Ленинге тураскаалдым, Революциянык демократиянык тураскаалдык база 1905 чылда ажылчылар депутаттарынын Россияга он баштагы Иваново-Вознесенскинин киити хоорай Совединиң хуралы эркен Талка хемде тураскаал комплексинин баарына чектер салган.

А. Н. Косыгин Палех суурун чазыңыр болгаш чүрүр үрүк мастерлерине чораш. Орус биче хемчөөдиге уран чуртуга ам бүтү делегейге суражкан деп ол демдөглөң. Палехтин уран талантымы болгаш күш-ажылга мнакымыдыг кижилеринин, улуусту уран чогаалыгыны көңүлдериң дугайында, улуусту уран талантылары илереди болгаш деткиң дугайында партиянык болгаш чазактың санын салымшыкынын ачымында ол алдар-сурагың чедиң алган бис деп А. Н. Косыгин чугаалаң.

ШЫНАРЛЫГ КЫЛЫРЫ-ХҮЛЭЭЛГЕВИС

Март 21-де үдөг «Шың солунда» хоочун тудугу Чудум-оол. Доктакың «Шак-үевиң үнеси» деп тудуң соңурун номчудум. Ук чүдө мончуг чугула айтырыгың көдүрүп турар-дыр. Бо айтырыга хамараштыр тудуң-жу, бригадир эң-өрдөр санаңың бижиги турарын база номчудум.

ХУУСАА БЕТИНДЕ

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелиниң Ном үдүрер чер, картография болгаш ном салымшык хөресктериниң төлөк-биле эртелевиниң колдатыгы 1978-79 өөрдөгө чымында школлаларга хөресктер өөрдөгө номнарды белеткээр болгаш шарлар ажылдык органиастыг чоруткан. Оң түнделгенде хууса бетинде, 1978 чылдың июнь 5-те чыл пазаны күөккөөн. Тыва школлаларга хөресктер 10 аттыг өөрдөгө ному 102 муң кезекке пардан үндүргөн.

КУШТУГ БООН КИРГЕНИ-БИЛЕ...

Республиканың баштайгы конституцияла бүгү чон чуратканда...

ли боду шилди адыр. «Кымылдың тудуу кезеңи...

коллективтик пектеринде бүдүрүгөн херээж сагым...

пес. Чыг-этти болгаш материалдарды сөөктүрдө...

РФСР-ниң Конституцияларында бистик АССР-ниң...

Анатоль Семёнович Лоскутов ам дорт чыл улаштыр...

ЧУРУКТА: саягачы-чочаачы А. Лоскутов хөвү турарында саягачы тур.

В. КАРА-САЛДЫН фотоу.

ШЫН ТААРЫШТЫРАР

Чаагайжыдылга Катаптавас

«Сут-Хөл» совхозуна Киров салбырының мурнакчы хойжуу...

Саягачыдылга совхозунун хөвү турарында саягачы тур...

В. КАЗАНЦЕВА. Кымылдың «Тудуу кезеңи» комбинатта хетке...

БҮҮ-ЭВИЛЕЛДИН КОМСОМОЛЧУ ТУДУУНДА

ЧАРЫШТЫ КАЛБАРТЫР

ВЛКСМ Тыва обкомунун бүдүрүшүнүн буюрунуң хуурамы...

Комсомол Тыва обкомунун берги секретары Г. С. М. Иригит тудууда...

Шалычы тудууда аймактар ортузуна ачыла амыда чоругу...

Район болгаш тудууда комсомол комитети, тудууда штабы...

Комсомол обкомунун үтүшүндүгү бюрократиялык аймак...

Чая Шагаан-Арыста хөй муң ашты тунуу туртканга...

ЛЕНИНГРАДТЫҢ ТРАНСПОРТ КОНВЕЙЕРИ

ЧУРУКТА: Социалистик Күш-ажылың Маадыры С. А. Попов баштаан чочаачылар бригадасы...

ЫНЧААР ТУРАР БОЛЗА...

Хөй дүк адырын көүздөдүр дутайыңа Н. Болкөөвтин, К. Смыртин...

Хөй малдың баш санын өстүрүү, оон хөй ээтти, дүктү, орулганы адыр дие...

ХАРЫСАЛГАЗЫН БЕДИДЕР

Сутгатын чарасын багай ажылдап турарыңа хамаарым-тоо...

мүрүкүзүңгө деңизгерге, каш атын өвөш дүжүттү аң турар. Оон ужуру тудуу? Чамдык...

ШЫҢА ХАРЫ

ХЕМЧЕГЛЕРНИ АЛГАН

Бо чылдың март 19-та содунга «Шымыл» корпорациясы...

СУГАТТЫН ШАЛДУҢ БЕРИМЧЕЗИ ДЭЭШ

Ону садар, өскө ирэн-узак черлерин сөөктүрдө дор эвес...

ЧААГАЙЖЫДЫЛГА

Чыгачыдылга совхозунун хөвү турарында саягачы тур...

СУГ ОРУКТАРЫН АШТААР

«Улут-Хая» совхоз—Улут-Хем районда дөптөш нөдүтү...

ТӨРЭЭН ТЫВАВЫСТА

ҮРГҮЛЧҮ КЭЭР БОЛЗУН

Чосна чаа, май төмчүзүндө, бистиң Постоянный суурда...

Блаңгыя аныяк артистерниң ойнаанын мантаас арга чок...

Бистиң шагаан тура танырымыс, хоочун артистеристиң ойнаанын база сонуургадымыс...

Черле ынчаш бо Куйтура ордузунуң амылы шоолуг звес бооп турар...

В. ОЙДУПА Барын-Хемчик район.

СОНУРГАП КӨРГЕН

«Чаа ши көстүп келген, ону артистер ойнап эгелер берген» деп сураг дыңнааш...

Ан-Довурак Куйтура ордузунга «Ыглаар-Тургу» көрүмчүлөр хөй чыыган болгаш сонуургап көргөн...

Ан-Довурактын Куйтура ордузунга «Ыглаар-Тургу» көрүмчүлөр хөй чыыган болгаш сонуургап көргөн...

Я. ДОРЖУ, Барын-Хемчик район.

Чүс-чүс чылдарда утга болгаш хөвир талызы-биле бисмүр шүткүтүнгүчү улуусу уран чүдү (фольклор) — тоол, тыямык, ыр, алга-йороз, хөмөй, сыгыт, каргыраа, музика (хожугу чогаалдар), чурумалдыг каасталга, сыялгы бистиң сеткил-сатыкчымысты ам-даа холдедип, чараш чүдүге негеделиште хандырып турар...

БҮГҮ-ЭВИЛЕЛДИҢ МАРГЫЛДААЗЫ ДААРТА ЭГЕЛЭЭР

ЧУРУНТА: Хабаровск крайның мөгалери Азия дилтин географтыг төвүн көргүскөн тураскаалдын чанына. Авторнуң фотоу.

УЛУСТУҢ УРАН ЧҮҮЛҮНҮҢ БАЙЫРЛАЛЫ

зах ССР-ниң Дээди Советинин депутатының болгудун тораан. Сурагалыг аким мүсө чыгыс чыкп чедир туртталар. Чатын ботулар ону тораа чегинге хооруктуң, хоорүде маволой турган. Оң чуртта турган бажынын чогаал-тураскаалдык музей кылган. Казахстанда Дамбул абазының төү Аулш-Ата хоорайны оң ада-биле өдө адап. Улуг акимниң чогаалдарын делегейин 26 дымдарында болган Совет Эвилелдиниң улустарының бүгү дымдарында мильон-миллион номчукулар көмүчү турар. Азынсың, Якутияны, Буриятияны сурагалыг тураскаалдары С. Катывес, С. Зверев, П. Ядрихинский, П. Степанов, А. Тороев болган оон-да өскөсөр ССР-ниң Чогаалчылар эвилелдиниң көмүчүлери. Олар чогаалчыларынык сьездилеринге делегат чыдып сонгудун турарлар. Сурагалыг орус тоолуу Сороковичов —

тоолуу дүлдүтөр чорук Казымниңда солун. Делегей литератураының аддын фондундагы-кирген «Калевала», «Манас», «Гэсер» деп тоолуулар-биле дөңдөйлөр турар калың улустуң маадирлыг тоолу «Даланыгы» ыртан чораян Эзия Олгага сатыкчылык болгаш хундүткел кылдыр Калымниң Сорникс районунга улустуң чогаалының айны эрттирген. Суурлар бүрүзүнө тоолууга тураскаалдык декларацияны, илеткелдериниң позичаң, оң чогаалдарынык делегаттың, сьездилериниң шимеэн. Түтүш Баалаай, Ооржак Чанык-Хөй, Салжак Шоншуй суугар «Кезериң» база-ла мдын чорайлар. Оларнык юбилейлеринге тураскаалган аас чогаалының хүннелери культура одагаларына эрттирер болза анык-өскөңгө солун болур ууржур.

Республиканың Улустуң чогаалында бажының улустуң уран чүдүн сурталдар со- руда-биле эрткен чымын Чоюн-Хемчик районуң фольклор байырлаалы Андан-Маандар суугра эрттирген. Ада сурагалыг хоомейи Ооржак Хуншитар-оолдун чеди хармы огуу бичин Виктордан төлөш, 65 харың хоочун тоолуу Монгуш Хургу-оога чедир 50 амык күөсөдүкчүлөр ичин-бүрү жаңылар анык-биле шаңнадыг черлер дош маргылдамкан. Контурстар тыкелчелери Кызылга тоол, теледидиңиңде киришкенер.

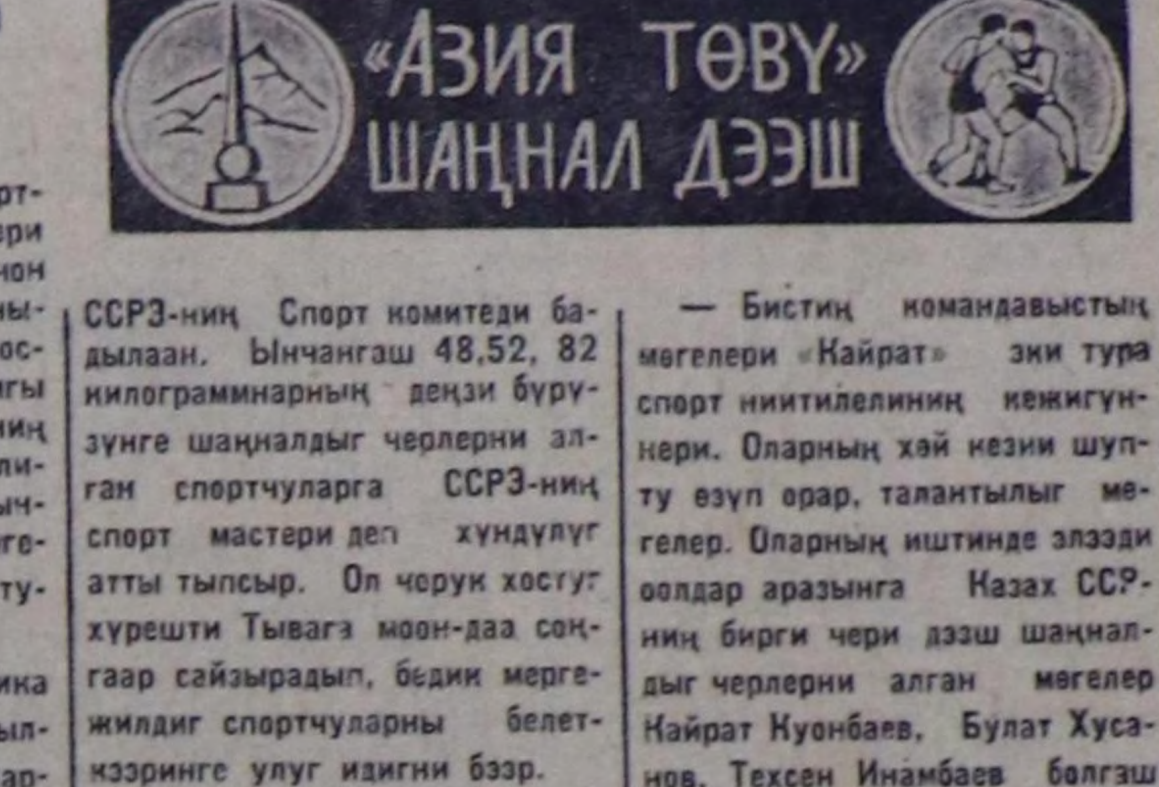
Байырлаалга кирери-биле Монгуш-Тайгалың сурагалыг чегени, Тыва АССР-ниң культуразының аддырыг амылдамчымы Сага Самбуу, Чоюн Сибириниң улустуң талантыларының лауреады, ыраажы Хертек Мийаон, Чаданаалда Тыва АССР-ниң культуразының аддырыг амылдамчымы, төгүмчү Ковстантин Тамдык болган хөйге билдирер хөмөйлер чалаткан.

«АЗИЯ ТӨВУ» ШАҢНАЛ ДЭЭШ

Бистиң республикада спорттуң элээн наш хөвирлери сөөлүг чылдарда сайырап, чон ордузунда массалыг апар чыдар. Оларнык бирээинге хостуг хуреш хамаарыры. Амгы үедө спорттуң бо хөвириниң секциялары бистиң республиканың ангы-ангы булуңунарында бар. Оларны беаки мергежилдиг тренерлер ууртуп турар.

Хостуг хурешке республика хемчээлиг маргылдаалар чылда ийи-үш катап болур. Оларнык аразында «Азия төвү» шаңнал дөш маргылдаанын 1972 чылдан эрттирел эгелээн. Ол баштайгы чылдарда чүлгө республика масштабтыг эртип турган болза өң соонда чылдарда аңаа эвилелешчин республикаларын, Сибириниң улуг-улуг хоорайларынын, конажыс Моол Арат Республиканың Убса-Нур аймаанын, шыраак мөгалери дөңтамал киножи турар апарган.

МАЙЫРАЛ БЫЖЫГАР

ЭСТОН ССР. Таллинде политехникит институтун «Культур» деп улусчу таныч ансамбли аныяктарнык болгаш студентилорниң Гаваана болур Бүгү-делегей фестивалының кириничизи болур дээш: чөргөмүл турар. ЧУРУНТА: «Кульос» ансамбли. О. ВИХАНДИНИҢ фотоу. СЭТА-нык фотохроникасы.

Бистиң командавыстың мөгалери «Найрат» эки тура спорт нитилелиниң кеңигунери. Оларнык хай нези шупту өзүл өрар, талантылыг мөгалери. Оларнык иштинде элэди оолдар аразында Казах ССР-ниң бирги чери дээш шаңналдыг черлерни алган мөгалер Найрат Куонбаев, Булат Хусанов, Төхсөн Иманбаев болгаш өскелер-даа бар. Бүгү-эвилелдиң бо маргылдаанынга шаңналыг черлерни алыр дээш хурешчи бис—деп Токан Базырхаанов чугазың төндүрү.

Table with columns for program names and times: БИРГИ ПРОГРАММА, МОСКВАДАН, 10.00-«Yes», 10.35-«Эртенги гимнастика», 10.55-«Кыргызстандын урууларын уран чүдү»...

СОНУРГАКТАРГА БӨРҮ БАЖЫҢЧЕ КИРИП КЕЛГЕН

Витебск областа Заборье деп суугра мындаг таварылга болган. Дунейиниң ийи шаң үедөде Казимир Лаврович уттар эртенги диниң каав. Сондаган бакылааш, ол мырмий кайган ханнаан. Ыт хааргааның чыныда бөрү кайган турган. Бөрү дааш диллап кааш, оон мыаң болган.

Бячала-даа ол суурдан удул зорбаан болган. Кожаанда бажында чурттап турар Т. Яковлева өрэлте удул чыда сондага шивез диниң тырты каан. Чырачты кыскапаш көөргө, сондага бөрү турган. Оон соонда мишуга харе болганда бөрү соңга шилди бура түзүлөш, өрөлте кайры келген. Ол хөргөңгө кийи үе халаан, нуунига эгелдиреэн. Ыччан Дуэ дилега эгелдиреэн. Ыччан Дуэ дилега эгелдиреэн. Ыччан Дуэ дилега эгелдиреэн.

Бөрү өрөлте тура шала талдыгарың үе-таза сон, өскөдө чүдүлери үреден лаян болган. Оң мага-бөдүңдө өрлү балыктар бар өлөзөң. Өңкө-өңкө, чарында остар бар болган. Эдентип таварылга, ол бөрү бөжөңгө чүге чааа чүткүң кирген дээр силер аа? Д. КУЗЬМИН.

АГААР Кызылдың агаар станциязының медээзин бөтүр алырга бөтүл республикага бүргөн. Азыр, чамдын черлерге дымырадан чаар. Муруву барымын чүк угаанымыштың хаттын дүргөн секундула 7-12 чамдык үелерде 12-18 метр чедир күштеген. Агаарнык температурасы 22-27 чамдык, районга 15-20 градус чыгар. Кызылга бугуруу таар, чарбас. Хаттын дүргөн секундула 15-20 метр чедер. Агаарнык температурасы 25-27 градус чызып болур.

ӨӨРЕНИРИН КҮЗЭЭННЕРГЕ КОНКУРСТАН ДАШКААР

- 1978 чылда даразында өөредилге черлериниң бирги курузунга конкурстан дашкаар (үндөзин национал кижилерге) кирериниң экзаменнерин 1978 чылдын июль 10-дун эгелес Кызылдың педагогика институтундагу хулаан алыр: 1. Москваның университетди-политиктиг экономика, филология, физика мергежилдериниң талазы-биле. 2. Москваның даштык дидарынык педагогика институту — даштык дидар талазы-биле. 3. Москваның көдө аял-агыш академиясы—үвүш камгалады, көдө аял-агышын организациястары болгаш оң экономиказы мергежилдер талазы-биле. 4. Москвалык ветеринария академиясы—ветеринария талазы-биле. 5. Москвалык технология институту—чиңк улутуруңу машиналары болган аппаратуралары, химия технологияны болган шеберлек амылдарының дериг-херекселери, дарааныкта компьютериниң технологияны, амылдар хандырылганың экономиказы болгаш ону организациястар мергежилдер талазы-биле. 6. Москвалык эът болгаш эът улутуруңу технология институту—соодалга болган компрессор машиналары болган дериг-херекселери, аш-чем бугурулуңунуң машиналары болган аппаратуралары, эът болгаш эът продуктуларының технологияны, сүт болгаш сүт продуктуларының технологияны мергежилдер талазы-биле. 7. Ленинградтын университетди—орус дым болган литература, Чоюн чүте даштык чурттарын шивезил өөренир, математика болган физика мергежилдериниң талазы-биле. 8. Ленинградтын совет сажы институту—үлетүр барааларының сажыны организациястары болгаш товароделене, аш-чем барааларының сажыны организациястары болгаш товароделене, бухгалтер учуду. 9. Киев хоорайларда дээш өөрелдеге черлери: 9. Краковскын университетди—правоведение мергежилниң талазы-биле. 10. Иркутскын университетди—правоведение мергежилниң талазы-биле. 11. Пермьин университетди—правоведение мергежилниң талазы-биле. 12. Иркутскын улуг аял-агыш институту—саң болгаш иредий мергежилниң талазы-биле. 13. Свердловскын улуг аял-агыш институту—үлетүр барааларының сажыны организациястары болгаш товароделене, аш-чем барааларының сажыны организациястары болган товароделене, бухгалтер учуду мергежилдериниң талазы-биле. 14. Алтайнык политехникит институту (Барнаул хоорайда)—үлетүр бугурулуңунуң хоорайларының болган көдө аял-агышын элентри хандырылганы, көдө аял-агыш машиналары, автомобиль болган тракторлары, көдө аял-агыш туунун мергежилдериниң талазы-биле. 15. Ивановуңуң пост-тамы институту—дарааныкта кызылдарының хөвирлери болган өкериң тоолдар мергежилдериниң талазы-биле.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

Table with columns for program names and times: БИРГИ ПРОГРАММА, МОСКВАДАН, 10.00-«Yes», 10.35-«Эртенги гимнастика», 10.55-«Кыргызстандын урууларын уран чүдү»...

ЧАРЛАЛДАР

1978-1979 өөредилге чымыда полиграфистериниң Уфада болган Новосибирскеде техникити үндөңилеринге дараанда мергежилдерге сургуулар хулаан алыр Тыва АССР-ниң Министрлер Чогулуниң Чогулуниң Ном үндүрер чер, полиграфия болган ном элдиниң талазы-биле эргелес чарлап тур: Чымын-биле өртүр өртүрүңү, хол-биле өртүр өртүрүңү, ыраажылар болган дилетериниң өртүрүңү школа дооскан оолдары болган уруулары хулаан амыр. Делетерлер мергежилге 8 класс дооскан уруулары хулаан аш болур. Кээр чер: Кызыл хоорай, Шетинин болган Бравченко кудумчузу, бажың 3. Телефон: 2-22-64.